

Nytt

från
Forskare och
Ingenjörer mot Kärnvapen

Nr 4
Dec
1998

**Nytt från Forskare
och Ingenjörer mot
Kärnvapen**

ISSN 0281-8051

Adress:

Föreningen Svenska
Forskare och Ingenjörer
mot Kärnvapen
Box 163 65
103 27 STOCKHOLM

E-mail, webadress:

fimk@algonet.se
<http://www.algonet.se/~fimk>

PG 22 06 03-5

**Ansvarig utgivare
och chefredaktör:**

Stefan Andersson
Tel 046-12 02 89
Fax 046-13 81 44
stefan-a@oden.se

Grafisk form:

A Stenbergs Text & Form AB

Adressändring anmäls till
vår registerhållare:

PROGEK
Box 31003
400 32 GÖTEBORG
Fax: 031-24 38 10

Vid adressändring måste
adressatnumret anges – se
överst på etiketten. Om
detta saknas, ange att änd-
ringen gäller medlem
i föreningen.

Innehåll

Orförandespalten

Vilka är avvikande?

sid 2

Web-recensioner

Flera nya recensioner.

sid 2

... och trillionerna trillade

USAs kärnvapen har kostat 5 miljarder miljarder. Mer än hälften av kostna-
den står utplaceringen för!

sid 3

Indien-Pakistan

Riskerna för eskalering är indirekta. Att biståndsbojkott kan vara ett tve-
eggat instrument belyses av Lars van Dassen.

sid 4

Kampen för en kärnvapenfri värld intensifieras

Den 9 juni 1998 gjorde åtta utrikesministrar en gemensam deklARATION
som kallas 8-nationersinitiativet. Denna och dess uppföljningar finns att
läsa om på sid 5.

sid 5

Ines 2000 Nytt

Det går framåt för konferensen "Challenges for Engineers and Scientists
in the 21 Century", som ska hållas i Stockholm år 2000.

sid 6

Skriftserie från Forskare och Ingenjörer mot Kärnvapen.

Det ska produceras en skriftserie med fakta kring kärnvapnen. Har du nå-
gon specialkunskap att bidra med?

sid 6

En aktivist ber aftonbön

sid 7

Ordförandespalten

Vilka är avvikande?

Ett citat av Woody Allen som jag tycker mycket om lyder så här: "Jag skulle aldrig gå in i en förening som accepterar att ha mig som medlem".

Dikten "En aktivist ber aftonbön", som återges i detta nummer, tar upp det där med att avvika. Vi som håller på inom oberoende, politiskt inriktade föreningar – så kallade NGO (Non-Governmental Organizations) – kan med den utgångspunkten betraktas som avvikare. Inom den icke-akademiska sektorn av samhället ses det också ofta som lite suspekt att "hålla på med sånt där". Men inte kan det vara riktigt klokt att spendera ofattbara 5 miljoners miljoner dollar på kärnvapen, som USAs militär-industriella komplex gjort? Det gäller att motverka

att sådan misshushållning upprepas och att styra in världssamfundets resurser mot en hållbar utveckling.

Än mer accentuerat blir utanförskapet om samhället befinner sig i kris, som Pakistan. Där är det direkt farligt att ifrågasätta landets kärnvapenlinje. Lars van Dassen rapporterar om sina iakttagelser vid ett möte i Karachi för en tid sedan. Som så ofta får västvärldens bestraffningsåtgärder effekten att driva landets allmänna opinion in i sina befästningar och göra det svårare för modererande röster att göra sig hörda. En viktig uppgift för oss som förening vore att stödja dessa.

Men hur annorlunda får man vara? Det finns förstås en tendens att idealpolitiska rörelser drar till sig folk som mer är ute efter att få personlig uppmärksamhet än att kämpa för en gemensam sak. De elektroniska mediernas anonymitet,

räckvidd och omedelbarhet inbjuder också till ogenomtänkta inlägg. Tyvärr är det så att våra organisationer blir delaktiga i de meddelanden som skickas runt på våra e-postlistor. Dessutom kommer mer balanserade människor att drivas bort om inläggen blir allt för "knäppiga". För ett par veckor sedan kände jag och några till att det började gå lite väl långt med personliga kampanjer kring ämnen som endast är vagt relaterade till vår målsättning. Jag gjorde några inlägg som ifrågasatte lämpligheten i att sprida sådant material på dessa e-postnät. Det kändes förstås inte riktigt bra att framföra negativ kritik av andras bidrag. Bättre vore att marginalisera sådana extrema ståndpunkter genom att skicka in underbyggda fakta och nyheter som har med massförstörelsevapen och hållbar utveckling att göra.

E-postadressen är:
inesnet@fy.chalmers.se

Stefan Björnson

SIPRI

<http://www.sipri.se/>

1964 framförde statsminister Tage Erlander en idé om fredsforskningsinstitut till minne av att Sverige haft fred i 150 år. Den förverkligades 1966 då Alva Myrdal grundade "Stockholm Peace Research Institute", SIPRI.

På den här sidan kan du läsa om SIPRIs forskning såsom produktion och distribution av krigsmateriel, militära kostnader och militär teknologi, kemiska och biologiska vapen, Europas säkerhet med mera.

Man kan också läsa pressreleasen av SIPRIs årsböcker sedan 1993, och det går också att se vilka publikationer man nyligen har gett ut.

Sidan är helt och hållet på engelska.

A-bomb WWW Museum

<http://www.csi.ad.jp/ABOMB/>

Det här är en sida för den som vill ha tag i bakgrundsmaterial till kärnvapnen, sett ur dagens Hiroshimabors synvinkel. Man börjar redan på välkomstsidan med Material om den tekniska sidan av bomberna över Hiroshima och Nagasaki.

Längre ner finns det länkar till artiklar om allt från teknik till ögonvittnesskildringar av bombningarna och berättelser av "överlevare". Man hittar även uttalanden av Hiroshimas borgmästare och resolutioner av olika slag.

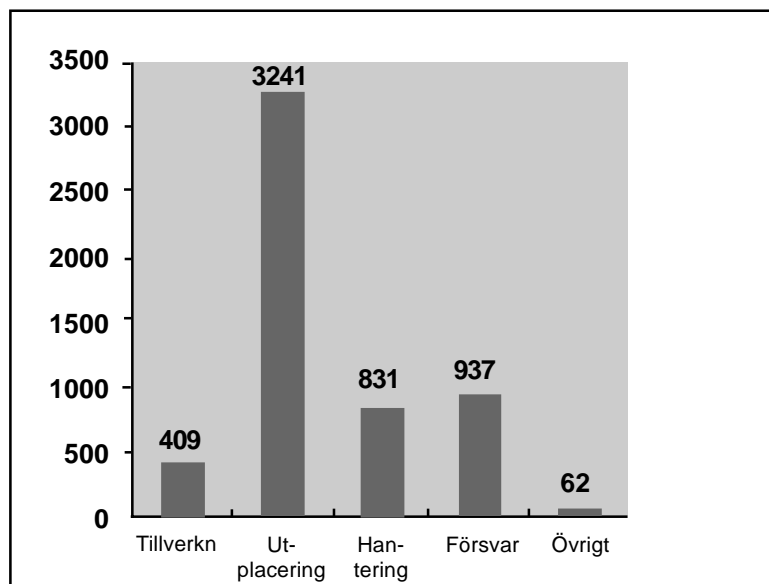
Sidan finns på engelska och japanska.

Länken nedan pekar på den engelska versionen.

... och trillionerna trillade

Enligt en färsk rapport som sammanställer USAs kostnader för kärnvapnen under åren 1940–1996, har landet lagt ned över 5 miljoner miljarder dollar (på engelska: "trillions") på detta vapenslag. Diagrammet intill visar hur utgifterna fördelades. Som synes gick den övervägande delen till utplacering av vapnen. Här kan man eventuellt diskutera om kostnaderna var specifika för kärnvapen som sådana; motsvarande kostnader kanske hade uppkommit även om konventionella bomber varit aktuella. Det är dock slående att USAs utgifter om 5 481 miljarder USD under rubriken "kärnvapen och deras infrastruktur" är den tredje största utgiftsposten under den aktuella perioden, efter försvarskostnader allmänt ($13.2 \cdot 10^{12}$ USD) och socialförsäkringar ($7.9 \cdot 10^{12}$ USD).

USAs samlade kostnader för kärnvapen under åren 1940-96 i miljarder dollar

En beklämmande jämförelse gjordes för några år sedan i en annan amerikansk publikation: Kostnaden för de Minuteman-missiler som utplacerats i den amerikanska mellanvästerns sädesfält motsvarar det totala värdet av allt som motsvarande område gett den amerikanska samhällsekonomin genom tiderna – jordbruket, gruvorna, industrierna. Man skördade, grävde upp kol, producerade varor – och i stället stoppade man ned dessa vedergällningsmissiler i marken.

Stefan Björnson

- Tillverkn:** Kostnader för att bygga atombomber, inklusive forskning.
- Utplacering:** Integration av atombomber i den militära infrastrukturen
- Hantering:** Målsökning, administration av kärnvapnen
- Försvar:** Försvar mot andras atomvapen
- Övrigt:** Demontering (11), avfallshantering (45), skadeersättningar (2), sekretesskostnader (3), parlamentarisk kontroll över atomvapen (1)

Källa: "Science for Democratic Action", oktober 1998 (www.ieer.org)

Äh – lägg av va, dom här pengarna behövs för att skydda er!

Indien-Pakistan konflikten:

Riskerna för eskalering är indirekta

Viktigt att skilja mellan små och stora stater

I de flesta framställningar som rör konflikten mellan Indien och Pakistan finns det en utpräglad benägenhet att betrakta krigshotet inom ramarna för avskräckning och strategisk paritet. Det är kanske inget konstigt med det: vi har lång erfarenhet av kalla kriget där krigshotet i de flesta diskussioner var relaterat till föreställningar om balans och obalans i styrkeförhållandet. På samma sätt är alla nedrustningsåtgärder präglade av siffror. Så många till den ena, i stort lika många till den andra och med tiden när man närmar sig de mindre kärnvapenmakterna vad beträffar storlek på arsenalerna, så måste också dessa inkluderas i nedrustningsekvationerna.

Sociala faktorer förbises

När man gör detta i fallet Indien och Pakistan, så leder det till att man dels går in i diskussionen på de retoriska villkor som dessa två stater strävar efter skall vara de förhärskande: Indien och Pakistan har var sin egen avskräckning och egna kärnvapen och har rätt till dessa – och gör på sätt och vis inte annat än vad andra har gjort före dem. Att diskutera på avskräckningens villkor och de betingelser som konfliktparterna eftersträvar skapar emellertid en blindhet för andra faktorer än de strategiska och mi-

litära, och härmed bortser man från de politiska, sociala och ekonomiska faktorer och processer som är de mest väsentliga och som beroende av deras sammansättning kan leda till krig som eskaleras till kärnvapenkrig; men också till stabilitet och en långsiktig fredsordning.

Indien klarar sig bra trots embargo

Kärnvapenproven som Indien och Pakistan genomförde i maj 1998 har haft helt olika konsekvenser för de båda länderna. Det ekonomiska embargo som främst USA, Kanada och de skandinaviska länderna etablerade har inte haft någon som helst påverkan på Indien. Indien har en gigantisk och mycket protektionistisk ekonomi och har i stort varit opåverkat av den ekonomiska krisen i Asien. Den ekonomiska växten beräknas bli 6-7 % för år 1998 och exporten har inte lidit under vare sig bojkott mot indiska produkter eller krisen i världsekonomin. Det politiska livet fortsätter också mer eller mindre oförändrat. Det är visserligen alltid mycket turbulens i indisk politik, men inte på ett nytt och annorlunda sätt än före kärnvapenproven. På många andra områden har Indien också fått en ny och inte mindre betydelsefull roll än före proven. Indien är fortfarande ledande inom gruppen av alliansfria stater och har öppnat en dialog med stater som USA, Ryssland och Frankrike som inte fanns tidigare.

Pakistan har drabbats hårt

För Pakistan har konsekvenserna varit ganska annorlunda och det är detta som skapar det mest brisanta elementet i konflikten. Efter kärnvapenproven ledde embargon och neddragningar av biståndsmedel Pakistan från ett dåligt in i ett katastrofalt ekonomiskt läge. Det allmänna förtroendet för landets politiska ledning har aldrig varit starkt, men har nu helt försvunnit. Pakistans ekonomi krymper och hos internationella långgivare rankas Pakistan på höjd med världens allra fattigaste länder.

Risk för fundamentalistisk revolution

Pakistan har under de senaste månaderna fått problem med flera av sina grannländer, särskilt med Iran rörande konflikten i Afghanistan, där de två stöder olika sidor i inbördeskriget. Att Pakistan stöder de fundamentalistiska talibanerna kan låta märkvärdigt, men en av orsakerna är att det vore mycket problematiskt att göra något annat, eftersom fundamentalister åtnjuter så pass stor och växande sympati i Pakistan. Och här ligger kärnan till problemet: utan förtroende för det politiska systemet och makthavarna och i en svår ekonomisk kris växer stödet för de fundamentalistiska krafterna. De som har pengar och utbildning i Pakistan placerar pengar utomlands och har gjort sig redo för att fly från en even-

tuell fundamentalistisk revolution. Om en fundamentalistisk revolution blir verklighet växer krigshotet gentemot Indien. Det kan bli ännu svårare för Indien att kontrollera den muslimska majoriteten i den indiska delen af Kashmir liksom Indien kommer att känna sig hotat på ett annat sätt än för närvarande. På samma sätt kan ett fundamentalistiskt Pakistan ha ett större behov av att samla landet kring en gemensam sak, som ett krig, och bry sig mindre om att det kan få katastrofala följder för landet i sin helhet.

Viktigt med normalisering

I det nuvarande läget går det fortfarande att förebygga denna utveckling. När det fokuseras på konflikten mellan Indien och Pakistan är det bra att prata om det stora kärnvapenhotet. Men inte minst är det väsentligt att göra något åt den ekonomiska krisen i Pakistan. Det är tveksamt om ekonomisk blockad kan få annat än en symbolisk och negativ effekt på Pakistan. Istället för embargo är det kanske dags att se över relationen till

Pakistan och normalisera förhållandena rörande bistånd och handel – inte minst för Sveriges del. Detta är en fortsättning för att förbättra de sociala, ekonomiska och politiska konflikterna i Pakistan och en förutsättning för att öppna en dialog med Pakistan på de många punkter där det behövs.

Lars van Dassen
Freds- och konfliktforskning,
Uppsala Universitet

Kampen för en kärnvapenfri värld intensifieras

På senaste tid har förekommit en mängd svenska aktiviteter i syfte att främja kärnvapenedrustningen.

Den 9 juni 1998 gjorde åtta utrikesministrar, bland dem Sveriges utrikesminister Lena Hjelm-Wallén, en gemensam deklaration med krav på en ny internationell agenda för att uppnå en kärnvapenfri värld (**8-nationsinitiativet**). Att förverkliga detta mål kommer förmodligen att ta lång tid, men det finns en mängd, mera begränsade åtgärder som kan vidtas nu för att minska de omedelbara riskerna och närma sig det långsiktiga målet. Sänka beredskapen, rusta ned, dra tillbaka kärnvapen från främmande territorium och förbättra kontrollen över det klyvbara materialet är några exempel. För att nå detta mål krävs stödet från en bred folklig opinion, till vilken vi kan bidra.

Utrikespolitiska Institutet (UI) anordnade en **konferens om De-Alerting** 8–9 oktober och ett efterföljande seminarium den 10 oktober, anordnat gemensamt med Svenska Freds- och Skiljedomsför-

eningen. En av huvudtalarna var Jayantha Dhanapala, FN:s biträdande generalsekreterare för nedrustning. Allmänt ansågs det angeläget att kärnvapenmakterna sänker beredskapen hos sina styrkor och placerar stridsdelarna åtskilda från vapenbärarna. Konferensen illustrerade emellertid att detta inte är utan problem. Fortsatta studier är nödvändiga.

En internationell **NGO-konferens "Nuclear Disarmament Put to the Test"** genomfördes 20–21 november 1998 i Rosenbads konferenscenter. Konferensen var anordnad av Special NGO Committee for Disarmament, Genève, i samarbete med Sveriges Fredsråd. Konferensen inleddes med ett uttalande om Sveriges nedrustningspolitik av Peter Weiderud, politisk rådgivare i Utrikesdepartementet. Talare från kärnvapenländer och länder med kärnvapenkapacitet medverkade. Konferensen utmynnade i en kommuniké undertecknad av arrangörsorganisationerna.

Den svenska Pugwash-gruppen anordnade en **workshop på Tynningö** i

Stockholms skärgård 27–28 november 1998 om radikala steg för att uppnå en kärnvapenfri värld. Workshopen anordnades av svenska Pugwash-gruppen för att hedra Pugwash-rörelsens gran old man Joseph Rotblat på hans 90-årsdag. Dagen efter, den 29 november, anordnades i Rosenbads Rotunda ett uppföljande symposium "Global Governance and Global Security". Talare var bl.a. förre statsministern Ingvar Carlsson, biträdande statssekreteraren i UD Anders Bjurner, ordföranden i Pugwash council, professor Francesco Calogero, företrädare för kärnvapenländer och tröskelländer samt som avslutning professor Joseph Rotblat.

Den 10 december anordnade **Utrikesdepartementet ett möte med företrädare för en mängd fredsrörelser**. Huvudsyftet var att informera om den fortsatta handläggningen av 8-nationsinitiativet i FN och dess Generalförsamling. Föredragande från UD:s sida var Peter Weiderud och Rickard Ekvall.

INES2000 Nytt

Det går framåt med konferensen "Challenges for Engineers and Scientists in the 21st Century", som skall hållas i Stockholm i juni år 2000.

Programkommittén träffades den 20–22 november på Vetenskapsakademien i Stockholm för att göra ett första utkast till programmet. Följande föredragsrubriker är aktuella:

- Det sociala kontraktet (mellan samhälle och forskning)
- Forskning och utvecklingsländer
- Internationell ekonomi
- Vetenskap och modernitet
- Läkarvetenskap och global utveckling
- Teknikparadigmer
- Ansvarstagandets kultur
- Forskning och utbildning i det 21sta århundradet

Ett antal seminarier planeras som parallella aktiviteter. De följer konferensens huvudteman:

- Vetenskaplig och teknisk kultur samt individuellt ansvar
- Forskning och ingenjörskonst för en ändlig värld
- Omstrukturerad ekonomi för ett globalt sammanhang
- Steg mot övergripande säkerhet och varaktig fred

Om du är intresserad av att delta i förberedelsearbetet för konferensen eller medverka kring några av dessa ämnen är du välkommen att höra av dig med e-post till orgeom@ines2000.org. Du kan även få mer information på www.ines2000.org. Där kommer du t ex åt en e-postlista som du kan sätta upp dig på för att få kontinuerlig information om konferensen.

Skriftserie från Forskare och Ingenjörer mot Kärnvapen

I syfte att informera om fakta kring massförstörelsevapen, fredsfrågor och hållbar utveckling planerar vi ge ut en serie skrifter. Dessa riktar sig bland annat till skolor, men de kommer även att publiceras på nätet och till valda delar i denna tidning.

De rubriker som föreslagits hittills är:

1. Subkritiska prov av kärnvapen
2. Simulerade kärnexplosioner
3. Kärnvapenarsenalerna i världen
4. Kärnvapenprovens historia
5. Internationella traktat inom kärnvapenområdet
6. Hur är atombomber konstruerade?
7. Vapenbärare för kärnvapen
8. Långtidseffekter av kärnexplosioner
9. Omedelbara effekter av kärnexplosioner
10. Vilka är motståndare mot kärnvapenedrustning?
11. Argument för resp emot kärnvapen
12. Vad hände i Hiroshima och Nagasaki i augusti 1945?
13. Kärnvapenspridning

14. Smuggling av radioaktivt material.
15. Kärnvapenkrig av misstag
16. Avfall från kärnvapenindustri
17. Skrotning av kärnvapen
18. Kärnvapenspridning
19. Steg på väg mot en kärnvapenfri värld
20. Terrorism med massförstörelsevapen
21. Mänskliga rättigheter ställda mot massförstörelsevapen
22. Kärnvapen i Europa

För att säkerställa att materialet blir korrekt kommer en expertpanel att engageras för granskning. Omfattningen bör lämpligen vara 1–3 sidor per ämne. Layouten kommer att vara enhetlig. Varje skrift kan utformas av en grupp under ledning av en sammanhållande redaktör. Utgivningen sker i takt med att sådana grupper av frivilliga intresserade kan sättas samman. Ansatsen är att det mesta som tas upp i denna skriftserie utgörs av sammanställningar och översättningar av redan tillgängligt material.

Om du är intresserad av att bidra till någon eller några av de angivna ämnena eller har andra ämnen att föreslå, är du välkommen att höra av dig till e-post fimk@algonet.se.

En aktivist ber aftonbön

Gud,
hjälp mig att bli som dom andra.
Vi är få som lever i
verkligheten med massvält,
råvaruplundring, rovdrift,
försurning, fascism, förtryck,
tortyr,
och kärnvapenupprustning.
Vi är få som
försöker förändra kursen,
Vi ter oss töntiga, bisarra.
Det känns så ensamt och hopplöst,
så tröttsamt och orättvist.
Låt mig med gott samvete
istället kunna ägna mig åt berikande
fritidssysselsättningar.
Musik, litteratur och teater,
konst, tv, veckotidning,
och positivt tänkande.
Låt mig kunna tycka att VM
och schlagerfestival
är viktiga saker.
Låt mig som de andra
kunna bli upprörd över
påstådd reallöneförsämring
och skattetryck.

Låt mig som andra
kunna säga
att familjen fordrar
all min kraft så jag faktiskt
inte hinner ränna omkring på
världsförbättraraktiviteter.
Hjälp mig att leva lika glad,
trygg och obekymrad
som passagerarna
på Titanics dansgolv gjorde
sekunderna före isberget.
Låt mig som dom andra
kunna säga att
dom andra får ta ansvar för
de stora problemen.

Men, du Gud,
vad är det jag säger?
Glöm vad jag bad dig om.
För vem ska känna ansvar
för mänsklighetens
stora gemensamma problem
om inte jag tar mitt ansvar.
Hjälp mig kämpa vidare!
Hjälp mig kunna få dom andra
att inse att det är

bättre att vara aktiv idag
än radioaktiv i morgon.
Och fräls ifrån ondo
de medmänniskor
som har till yrke att sätta
rubriker på
kvällstidningarnas löpsedlar
och därmed bestämma åt oss
vad som är stort och
vad som är smått.

Din trötte aktivist

(Författaren lär vara läkare, men är i övrigt ej
känd av Nytt-redaktionen, så vi har inte kunnat ta
kontakt för att be om tillåtelse att få återge denna
dikt.)

Avsändare:
Föreningen Svenska
Forskare och Ingenjörer
mot Kärnvapen
Box 16365
103 27 STOCKHOLM

**Begränsad
eftersändning**
Vid definitiv eftersändning
återsänds försändelsen med
nya adressen på baksidan

B
**Förenings-
brev**

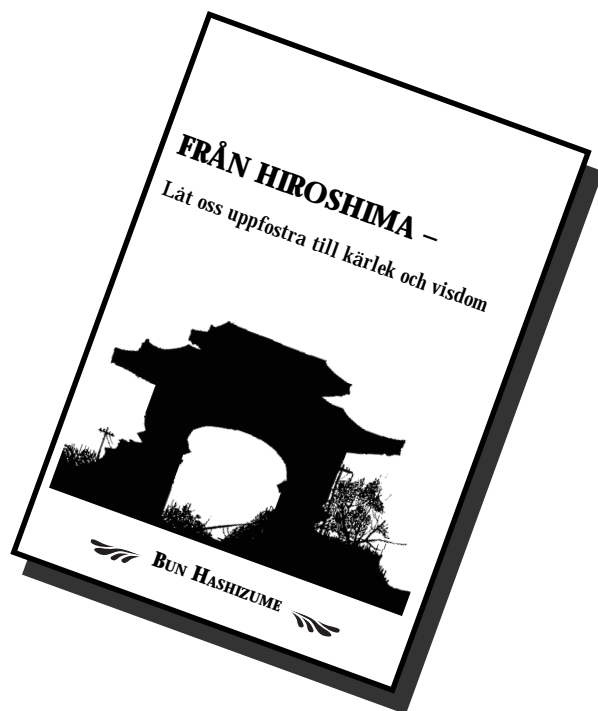
Från Hiroshima – Låt oss uppfostra till kärlek och visdom
är ett litet häfte utgivet av Norrköpings Fredsförening.

Författare är **Bun Hashizume** som upplevde atombomben
över Hiroshima när hon var fjorton år. Hon ser som sin främsta
uppgift att berätta för dagens ungdom hur katastrofalt det
skulle vara om atomvapen används igen.

Skriften, som innehåller hennes berättelse om upplevelsen av
atombomben samt några dikter, kan beställas från Svenska
Läkare Mot Kärnvapens kansli:

SLMK
Håkantorpsmölla
284 91 PERSTORP
Tel 0435-351 58
Fax 0435-353 27

Pris: 20 kr/st
Porto tillkommer.

Aktuella webadresser:

Abolition 2000:	http://www.pgs.ca/pages/a2000.html
Bulletin of Atomic Scientists:	http://www.bullatomsci.org/
Campaign free Vanunu:	http://www.innocent.demon.co.uk/
Center for Nonproliferation Studies:	http://cns.miis.edu/
Ines:	http://www.mindspring.com/~us016262/ines.html
Inesap:	http://www.th-darmstadt.de/ze/ianus/inesap/
Miljøstiftelsen Bellona:	http://www.bellona.no/
NGO links:	http://www.igc.apc.org/disarm/ngolinks.html
Nuclear Age Peace Foundation:	http://www.napf.org/
Science and Engineering Ethics:	http://www.cableol.co.uk/oprigen/
Scientists for Global Responsibility:	http://www.gn.apc.org/sgr/
SIPRI:	http://www.sipri.se/
Student Pugwash i Uppsala:	http://www.student.tdb.uu.se/~pugwash/index.html
Svenska Freds- & Skiljedomsfören:	http://www.svenska-freds.se/

Nya aktuella länkar

Tidningar – alla på engelska

Pakistan	- Dawn	http://www.dawn.com/
	The Nation	http://www.nation.com.pk/
Indien	- The Times of India	http://www.timesofindia.com/
	The Hindu	http://www.indiaserver.com/thehindu/